Älvdalens kommun
Älvdaelien tjïelte

Åtgärdsplan för

Brottsförebyggande arbete

Älvdalens kommun 2024–2026

Beslutad av: Kommunstyrelsen
Datum för beslut: 2024-10-29
Dokument gäller från: 2024-10-29
Dokumentet gäller för: Kommunövergripande. Denna åtgärdsplan är framtagen utifrån krav som ställs i lag 2023:196 om kommunens ansvar för brottsförebyggande frågor. Planen grundas i lägesbild och kartläggning framtagen och beslutad 2024-04-15. Åtgärderna beskrivs övergripande i det här dokumentet.
För revidering ansvarar: Folkhälsostrateg
Datum för revidering: 2026-10-31

_

Innehåll

1 Introduktion 4
1.1 Tillvägagångssätt 4
1.2 Avgränsning 5
2 Åtgärder 5
2.1 Ordningsstörningar 5
Åtgärder: 6
2.2 Våldsprevention 6
Åtgärder: 7
2.3 ANDTS= alkohol, narkotika, doping, tobak, spel 7
Åtgärder: 8
2.4 *Lågtröskelverksamhet* - främjande och förebyggande arbete i samverkan mellan olika aktörer 8
Åtgärder: 9
2.5 Arbetslivskriminalitet 9
Åtgärder: 10
3 Avslut 10

1 Introduktion

Denna åtgärdsplan är framtagen utifrån lag 2023:196 om kommunernas ansvar för brottsförebyggande arbete. Kommunerna har fått det geografiska ansvaret för brottsförebyggande arbete. I samverkan med samhällets aktörer ska insatser planeras utifrån de förutsättningar och behov som finns för kommunen.

Enligt lagstiftningen ska denna åtgärdsplan uppfylla följande krav:

> 5 § Kommuner ska, med lägesbilden som underlag, besluta om en plan för vilka åtgärder som kommunen avser att vidta för att förebygga brott.
>
> 6 § Kommuner ska minst vartannat år uppdatera lägesbilden och följa upp åtgärdsplanen.
>
> 7 § Arbetet med lägesbilden och åtgärdsplanen ska i den utsträckning som det är lämpligt integreras med sådant analys- och planeringsarbete som sker i enlighet med andra författningar.

Grunden till denna åtgärdsplan är den kartläggning och lägesbild som tagits fram av kommundirektör och kommunens ledningsgrupp 2024-04-15. Utifrån lägesbilden har fem fokusområden beslutats om i det lokala brottsförebyggande rådet i Älvdalens kommun 2024-05-16. De fem fokusområden är; ordningsstörningar, våldsprevention, ANDTS (alkohol, narkotika, doping, tobak, spel), lågtröskelverksamhet och arbetslivskriminalitet.

Enligt lagen om kommunens ansvar för brottsförebyggande arbete ansvarar kommunstyrelsen för ledning av det brottsförebyggande arbetet i kommunen. För arbetet är det framtaget styrdokument som anger organisering av arbetet. Överenskommelse mellan kommun och polis finns sedan tidigare men ska uppdateras för att efterleva lagen.

I denna plan framgår vilken aktör eller verksamhet som är ansvarig för respektive åtgärd, när det ska genomföras och hur och när återrapportering ska ske till rådet.

Denna åtgärdsplan är giltig till och med 31 oktober 2026.

1.1 Tillvägagångssätt

Arbetet med åtgärdsplanen har utgått från de fokusområden som lägesbilden och förvaltningarna pekat ut: Ordningsstörningar, våldsprevention, ANDTS (alkohol, narkotika, doping, tobak, spel), lågtröskelverksamhet (främjande/förbyggande för att minska utanförskap) och arbetslivskriminalitet.

Vid analys av problem och risker har olika typer av insatser lyfts fram av verksamheterna. Det handlar om befintliga insatser, nya insatser och kunskapshöjande insatser som arbetsmetoder eller insamling av data som saknas i dagsläget. Åtgärder behöver också tydliggöras på olika nivåer dvs vad finns på samhällsnivå som universella insatser, gruppnivå eller som individuella insatser. Lägesbild och kartläggning har inte tydligt kunnat lokalisera specifika platser som är utsatta för brott vilket gjort att det är få åtgärder av situationell karaktär utan de flesta åtgärderna består av socialbrottsprevention.

Målet och syftet med dessa åtgärder är att orsakerna bakom de problem som finns ska motverkas. Det kan handla om att försvåra att genomföra brott, övervaka för att hjälpa till att lagföra när brott begås, erbjuda alternativ till brott dvs skapa goda förutsättningar att göra rätt och kunna motverka brott tidigt. Bygga upp kunskap hos individer och verksamheter att ha en motståndskraft mot brottsliga handlingar som bedrägerier, otillbörlig påverkan, narkotikabrott, inbrott, våldsbrott, trafikrelaterade brott eller inom trygghetsskapande så som tidig upptäckt av normbrytande beteende, trygghetsvandringar och informationspåverkan.

1.2 Avgränsning

Åtgärder som inkluderas i den här åtgärdsplanen är de som:

Älvdalens kommun själv kan påverka och äger ansvaret att påverka.

Är nya eller i behov av att vidareutvecklas eller formaliseras så att insatserna följer en plan med ansvarig aktör, budget för genomförande, tidsatta samt rapportering och uppföljning.

2 Åtgärder

2.1 Ordningsstörningar

I den brottsstatistik och de data som finns i trygghetsundersökningar är Älvdalens kommun en trygg kommun att bo och leva i både utifrån polisens brottsstatistik och invånarnas egna uppskattningar. Jämförs invånarna i Älvdalens kommun med övriga länet och riket så anger en större andel invånarna i Älvdalens kommun att de har en oro för den brottsutveckling som sker i samhället. Kommunens möjlighet att påverka nyhetsflöde och sociala medier är begränsad, däremot kan arbete göras för att rusta befolkningen med utbildning i källkritik. Vikten av att alla brott ska polisanmälas är avgörande för hur problem synliggörs och resurser fördelas. Anmälnings-benägenheten kan ökas genom att kommunicera de olika metoderna att komma i kontakt med polisen. Varje månad görs en summering där aktörer från olika verksamheter i samhället berättar om det löpande trygghetsskapande- och brottsförebyggande arbete.

Hur kommun och polis väljer att kommunicera har betydelse för människors upplevda trygghet. Kommunens verksamheter behöver ta ägandeskapet över den information som finns för sin verksamhet och de olika målgrupperna.

Kommunikationen kring vilket arbete som pågår behöver synliggöras och det gäller genomgående för alla fokusområden. Den som ansvarar för åtgärd ansvarar också för kommunikationsinsats kopplat till insatser.

Åtgärder:

- Genomföra Lokal uppföljning av ungdomspolitiken, LUPP.
- Upprätta handlingsplan utifrån LUPP och synliggöra otrygga platser.
- Implementera kommunikationspolicy och -riktlinjer i kommunens verksamheter.
- Kommunikationsstödjande insats genom utbildning med verktyg kring hur man når målgrupper.

2.2 Våldsprevention

Behovet av ett strukturerat och övergripande arbete med våldsprevention har lyfts i samtal med verksamheterna under arbetet med denna åtgärdsplan. Kommunens individ- och familjeomsorg, ifo, arbetar behandlande och stöttande med både våldsutsatta och våldsutövare. Att jobba med våldsutövare ger effekt genom att begränsa utövarens våldsbruk och förändra dennes beteende. För att förebygga våldet behöver fler delar av samhället engageras i frågan, höja sin kompentens och arbeta aktivt och kunskapsbaserat.

Forskning betonar vikten av att utgå från ett förhållningssätt där olika aktörer har stora möjligheter att ingripa för att förhindra och förebygga våld. Forskningen anger det här som en åskådaransats. För detta krävs utbildningsinsatser av både personal och allmänhet för att öka kunskapsnivån.

Älvdalens kommun ska ha åtgärder som innehåller samverkanskompetens, generella informationsinsatser till alla vårdnadshavare via föräldramöten både i förskola och grundskola, information för personal inom barn- och utbildningsförvaltningen. *Liten och trygg*, en handledning för personal i förskolan ska vara implementerat på alla enheter och löpande uppdateras så personalen känner sig trygg med att uppmärksamma brottsutsatta barn. Skola, förskola och fritidshem ska arbeta med normer och värden och aktivt arbeta med ordningsregler och konsekvenstrappa för elever i skola och fritidshem. Föräldrautbildningarna ABC och Connect ska erbjudas.

Insatser ska finnas via socialtjänstens individ- och familjeomsorg, ifo, till både våldsutsatta och våldsutövare.

Åtgärder:

- Aktivt delta och medverka i Samverkansgrupp, barn och unga konsultationsteam.
- Erbjuda föräldrastöd och utbildning: ABC och Connect samt förstärkt föräldrastöd.
- Genomföra informationsinsatser på föräldramöten och personalmöten.
- Råd för delaktighet: klassråd, elevråd, skolråd, fritidsråd, föräldraråd.
- Använda arbetsmaterial för förskolan *Liten och trygg*.
- Genomföra frånvarokartläggning.
- Genomföra kommunikationsinsatser via digitala plattformar för att erbjuda föreläsningar och utbildning.

2.3 ANDTS= alkohol, narkotika, doping, tobak, spel

I nationella ANDTS-strategin 2022-2025 beskrivs att Sverige ska arbeta för att minska allt tobaksbruk och förhindra att minderåriga börjar använda tobak vilket även innefattar nikotinprodukter. Det övergripande målet är ett samhälle fritt från narkotika och doping, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk samt minska skadeverkningarna av ett överdrivet spelande.

Alla skolor i Älvdalens kommun ska ha en drogpolicy. Policyn innefattar konkreta sätt att arbeta med tydliga regler, förhållningssätt och stöd till elever och föräldrar. Insatser som görs i samverkan med andra kan handla om information till föräldrar, regelbundet samarbete med polis, socialtjänst samt fritidspersonal. Evenemang inom skolans område och för elever och föräldrar ska vara alkohol-, tobak- och drogfria. Avsökning med hund efter narkotika ska regelbundet genomföras.

Vårdnadshavarens/förälderns roll och förmåga lyfts fram av många kommunala verksamheter som en betydelsefull resurs. Engagemang och involvering i den ungas liv påverkar ungas mående, hälsa och syn på våld och bruk av alkohol och droger. Att föräldrar/vårdnadshavare har en god relation till barnet är en av de viktigaste skyddsfaktorerna. Det är därför prioriterat att erbjuda föräldrastöd för både småbarnsföräldrar och tonårsföräldrar. Här finns stöd i forskning som visar på att föräldrars möjlighet att sätta tydliga regler och gränser gärna i samarbete med andra föräldrar påverkar hur normbrytande ungdomens beteende blir.

Aktuell forskning visar att det är viktigt att förebyggande insatser fokuserar på individens benägenhet att begå brott eller andra former av normbrytande beteende. Socialt preventionsfokus dvs att påverka och rusta våra medborgare att bli motståndskraftiga mot skadliga normer, det kan kommunala verksamheter bidra med genom kommunikations- och utbildningsinsatser. Insatser av situationell karaktär så som att se till att platser och utbud gynnar ett gott beteende och en alkohol/drogfri miljö är också viktiga. I brottsförebyggande sammanhang pratar man

om att det är den kriminella handlingen som ska försvåras och platser ska utformas så att människor vill göra rätt.

Avloppsprovtagning ska göras vid reningsverken så en bred kartläggning av förekomsten av narkotika och doping kan dokumenteras och analyseras. För detta krävs resurser för analys. Provtagning ska ske under flera år för att se tendenser till förändring och för att kunna få tillförlitliga data.

Åtgärder:

- Alla skolor i Älvdalens kommun ska ha en drogpolicy.
- Föräldrastöd ska erbjudas.
- Skapa och aktivt delta i Samverkansgrupper, Bråsam/sociala risker, Integrerad beroendemottagning=IBM och God nära vård, konsultationsteam för barn och unga.
- Genomföra informationsinsatser på föräldramöten, föräldraråd och digitala plattformar.
- Älvdalens kommun ska arbeta drogförebyggande med aktiviteter för barn och unga vid riskhelger samt bidra till drogfria arrangemang och Blås grönt aktiviteter.
- Utbilda personal för att jobba med drogbekymmer.
- Alla föreningar som ges kommunalt årligt föreningsstöd ska ha alkohol/drogpolicy.
- Kommun och polis ska genomföra krögarträffar och årligen erbjuda utbildningen ansvarsfull alkoholservering där även fokus på narkotika tas upp.
- Avloppsprovtagning med analys ska kontinuerligt göras för att få en bred kartläggning kring förekomst av narkotika och doping.

2.4 *Lågtröskelverksamhet* - främjande och förebyggande arbete i samverkan mellan olika aktörer

Lågtröskelverksamhet kan beskrivas med insatser för råd och stöd som är öppna för alla eller som är beslutade utifrån behovsprövning. Under arbetsprocessen med att undersöka orsaker bakom brott, problem och risker landar flera av förklaringarna till att det görs insatser idag som inte är lagstadgade, men som påvisar ett främjande och förebyggande arbete som är aktörsövergripande ex mellan socialtjänst, arbetsförmedling, primärvård, försäkringskassa, kommunens arbetsmarknads- och integrationsenhet.

En avgörande skyddsfaktor för att unga inte ska hamna i utsatthet och kriminalitet är att de når skolans mål. Att säkerställa att skolan får fokusera på sitt kärnuppdrag – rusta varje elev med kunskaper, normer och värden – är därför den bästa och mest handlingskraftiga brottsförebyggande åtgärden att satsa på. Skola och socialtjänst ska ge tidiga och samordnade insatser och med hjälp av effektiva verktyg upptäcka samt

förhindra att ungdomar faller in i missbruk eller brottslighet. Att barn och unga har en aktiv och meningsfull fritid är ytterligare en skyddsfaktor som lyfts i det preventiva åtgärderna för att skapa goda uppväxtvillkor för barn och unga.

Insatser till både ungdomar och vuxna behöver finnas som stöd när individer ska gå från bidragsberoende, arbetslöshet, missbruk, kriminalitet eller annan typ av utanförskap. Dessa insatser finns både som öppna insatser eller via ett beslut om behov. Insatserna kan vara på individ- eller gruppnivå, det kan vara en aktör eller samverkan mellan flera aktörer. För att följa upp arbetet upprättas dels samverkans överenskommelser mellan aktörerna, dels planering för individen så kallade SIP (samordnande individuell plan).

För att lyckas med arbetet ska främjande och förebyggande insatser och stöd tillgängliggöras och samverkan mellan olika professionerna ska stärkas.

Åtgärder:

- Tidiga samordnade insatser med andra aktörer ska erbjudas.
- Erbjuda föräldrastödsutbildningar både generella och riktade.
- Arbeta med det kommunala aktivitetsansvaret, KAA
- Skapa och aktivt delta i Samverkansgrupper, God nära vård, Konsultationsteam Barn och unga, En dörr in= EDI, Bråsam/sociala risker
- Genomföra informationsinsatser till vårdnadshavare via skolans digitala kanaler om föreläsningar och utbildningar mm.

2.5 Arbetslivskriminalitet

Definitionen är brott mot lagar och avtal som har med arbetslivet att göra. Kännetecken är att arbetstagare utnyttjas och seriösa företagare konkurreras ut. Inom detta område finns sedan 2016 ett arbetslivskriminalitetscenter, AKC Bergslagen. Det är en myndighetsgemensam samverkan för att göra insatser och tillsyn kring stora exploateringsområden och byggarbetsplatser. AKC är en operativ verksamhet som samlar 9 olika nationella myndigheter. AKC lyfter exploateringen i fjällvärlden i Dalarna som ett område som utmärker sig med avvikelser. Det är snarare den stora och snabba exploateringen som utmärker sig snarare än fjällmiljön i sig. Samma typ av problem kan ses i Norrland eller städer med snabb utbyggnad. Under 2023 gjordes 110 besök på olika arbetsplatser i Idre och Sälen. Av dessa ledde 30 till omedelbara förbud. Det handlar om bristande arbetsmiljö och säkerhet, olaglig arbetskraft, miljöbrott, otillåtna byggmaterial mm.

Den här problematiken motverkar en sund konkurrens på den svenska arbetsmarknaden, brister i arbetsmiljön ökar risker för personskada och dödsfall, människoexploatering, avfallsbrottslighet, organiserad brottslighet, byggfusk med stora ekonomiska följder. Fokusområdet med arbetslivskriminalitet har tidigare enbart hanterats av nationella myndigheter men nu med den nya lagen där

kommunen har det geografiska områdesansvaret behöver brottsförebyggande insatser utvecklas i samverkan mellan de olika aktörerna.

Kommunerna Älvdalen och Malung-Sälen har tillsammans med polis, tull och Arbetsmiljöverket analyserat problematiken och gjort en summering kring gemensamma åtgärder utifrån parternas mandat och ansvarsområden. Samverkan kring arbetslivskriminalitet har det gemensamma övergripande målet att:

begränsa omfattningen av arbetslivskriminalitet i Älvdalens kommun.

sund konkurrens inom näringslivet.

Åtgärder:

- Genomföra kunskapshöjande åtgärder/aktiviteter kring otillbörlig påverkan av tjänsteperson.
- Arbetslivskriminalitet lyfts in som en fråga i kommunernas månadsrapportering kring sociala risker.
- Vid misstanke om arbetslivskriminalitet anmäla tips till https://polisen.se/om-polisen/kontakt/tipsa-polisen/arbetslivskriminalitet-tipsa/ Där kan man anonymt lämna in tips till Polisen. Dessa tips kommer direkt till AKC där alla myndigheter kan agera.
- Fortsatta samtal kring ev. samordnade tillsynsinsatser kring boenden för anläggningsarbetare.
- Kommunen ska delge förteckningar över beviljade bygglov till polisen och Arbetsmiljöverket.
- Bjuda in gränspolisen till kommunernas BRÅ-möten för information om problemen.

3 Avslut

Det strategiska rådet BRÅ har en viktig roll i arbetet för att åtgärderna ges förutsättningar att genomföras. Kommunstyrelsen har det yttersta ansvaret för att åtgärderna budgetsätts, genomförs och uppföljning efterfrågas. Även om varje åtgärd har utpekade ansvariga personer och verksamheter är det av stor vikt att förvaltningarna ges utrymme för att kunna genomföra arbetet enligt lagen om kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbete.

För beskrivning och ansvarsfördelning har varje förvaltning mer detaljerad information. Efter hand som det här arbetet implementeras behöver varje förvaltning utveckla innehåll med orsak till åtgärden, målsättning, tidsram och uppföljning.

Åtgärdsplanen gäller från beslut fram till den 31 oktober 2026.